

Eczanelere Uygulanan Kâr Hâdlerinin Değiştirilmesini Gerekli Kılan Sebepleri Belirten Rapor

Hazırlayan : Prof. Mehmet ULUÇ

Halkın sağığında önemli bir yer alan ilâçların, ihtiyacı olanlara intikal ettirilmesinde Fabrika-Depo-Eczane münasebetlerinden yararlanıldığı malûmdur. Bu münasebetlerin normal ve müspet bir istikamette gelişebilmesi için imâlatçının ve pazarlama kanallarının üstlerine düşen fonksiyonları yerine getirebilmelerini sağılıyacak bir kâr haddi dahilinde çalışabilmeleri lâzımdır. Aksi takdirde, imal edilen ilâcın pazarlama kanallarından geçerek müşteriye ulaştırılması fonksiyonlarında büyük aksaklıklar ortaya çıkar. Bundan da halkın sağığı zarar görür.

Pazarlama kanallarının çeşitliliğini ve herbir kademedeki teşebbüslerin miktarını ve bunların kâr hadlerini ya piyasa şartları tayin eder, yahut da az veya çok bir devlet müdahalesi ile işler düzelebilir.

Memleketimizde, hikmet sebebi «halkın sağığını korumak» olan bir politika ile ilâç sanayii ve pazarlamasında devletin müdahalesi en geniş ölçülerde kendini göstermektedir.

Bilindiğı üzere bu çeşit müdahalelerin hikmet sebeplerine uygun sonuç verebilmeleri için, alman tedbirlerin tabiatı eşyaya aykırı olmamaları da gerekir.

Bugün, ilâcın nihai müstehtlike ulaştırılmasında Fabrika-Depo-Eczane ilişkilerini sarsacak bir durum ortaya çıkmaktadır. Sağılık Bakanlığı, 4348 sayılı Tıbbî Müstahzarat Kanununun 7. ci maddesine dayanarak ilâç fiyatlarını tesbit etmekte ve bu tespitle de mülga Millî Korunma Kanununa müstenid yine mülga 1087 sayılı kararname hükümlerine bağılı kalmaktadır. Bundan 8-10 yıl önceki iktisadi şartlar ve fiyat istikrar politikası gözönüne alınarak hazırlanmış bulunan bu kararnamenin zayıf birtakım hukukî mesnetlere dayanarak hukuken uygulanıp uygulanamayacağı tartışmasını bir yana bıraksak bile meselenin iktisadi yönden münakaşası zarureti ortadadır.

Gerçekten, iktisadi şartlardaki değişme ve gelişmeler ele alınarak, ilâçların pazarlanmasında fiyat tespiti ile ilgili esasların yeniden gözden geçirilmesi, yerine gerekli bir vecibe haline gelmiş bulunmaktadır.

Eğer Millî Korunma Kanunu yürürlükte kalsa idi, bu kanuna müstenid kararnamelerde de günün şartlarına ve icap-

larına göre değişiklikler yapılacaktı. Nitekim mezkûr kanun yürürlükte iken gerek kanunun esaslarında, gerek bu kanuna müstenid kararnamelerde mütâaddid değişiklikler yapılmıştı.

Millî Korunma Kanunu ve buna ilişkin kararnameler yürürlükten kaldırıldığı halde, Sağılık Bakanlığının ilâç fiyatlarını tespit ederken bu kararname hükümlerini uygulamakta ısrar etmesi, değişen iktisadi ve sosyal şartlara ve bunlarla müterafik olarak değişen piyasa şartlarına uyduurulması hukuken imkânsız hale gelen donmuş birtakım hükümlere dayanmakta devam etmesi demektir. Bu hal ise, ilâçların pazarlanması işlerinin çıkmaza girmesine ve sonunda, sosyal, ekonomik ve hijyen bilgilerindeki gelişmelerle ilâç endüstri ve pazarlanmasının hemahenk bir ilerleme göstermemesine yol açacaktır.

Bilindiğı gibi, ilâç fiyatlarının tespitinde, imâlatçının fiyatına % 10 ilâve edilerek depo fiyatları bulunmakta ve böylece elde edilen fiata, bunun % 25 i eklenerek eczanelerdeki satış fiyatları tayin edilmektedir. Başka bir deyimle, eczane maliyet fiyatına (depodan mübayaa fiyatına) % 25 kâr haddi ilâvesiyle eczane satış fiyatı bulunmaktadır. Bu, eczane satış fiyatı üzerinden % 20 gayri sâfi kâr tanınması demektir.

Halbuki muhtelif bölgelerde Ticaret ve Sanayii Odaları aracılığı ile yaptırılan etüdler bu gayri sâfi kâr haddinin % 15 % 18 arasında oynadığını göstermektedir. Başka bir deyimle, satış üzerinden gayri sâfi kâr, hiçbir zaman Sağılık Bakanlığının yukarıda zikredilen kararname delâleti ile uygun gördüğü % 20 haddine varmamaktadır.

Sözgelişi Ankara Ticaret ve Sanayii Odasınınca yapılan incelemeye göre 1952-1957 yılları arasındaki ortalama gayri sâfi kâr haddi % 18 iken 1959-1961 arasında gayri sâfi kâr haddi % 17 ye inmiştir. 1961 den sonra bu oranın daha da düşmüş olması kuvvetle muhtemeldir. Nitekim 213 sayılı Vergi Usul Kanununun muadeli 43. üncü maddesi uyarınca 1964-1966 yılları için İstanbul ili ve ilçeleri tacirlerine ait ortalama kâr hadleri cetvellerinde eczaneler için % 15 ortalama gayri sâfi kâr haddinin kabul edilmiş bulunması da bunun en büyük delilidir.

Şu hale göre, Millî Korunma Kanununun ve ilgili Kararnamelerin yürürlükte

olduğu dönemlerde fiat tespitine gidildiği zamanlarda eczaneler için satış üzerinden % 20 gayri sâfi kâr âdil bir ölçü olarak düşünülmüş fakat ilaç sanayii bünyesindeki gelişmeler ve şartlardaki değişmeler fiili gayri sâfi kâr haddini önce % 18 e, 1959-1961 yılları arasında % 17 ye ve 1961 den sonra da % 15 - % 16 civarına düşürmüştür. Bu düşüşün çeşitli sebepleri vardır.

a) Bir kısım ilaçlar miatlıdır. Bu miat dolunca satılamayanlar iade edilemezler ve bunun zararını eczaneler çeker. Son yıllarda miatlı ilaçlar nisbeti bir hayli artmıştır.

b) Bazı ilaçlar muhtelif tesirler altında zamanla bozulabilir. Bunların zararı da eczaneye aittir.

c) Bir kısım ilaçlar terkip ve endikasyon bakımından tedaviden kaldırılabilmekte; bunların zararı da eczanelere yüklenmektedir.

ç) Devamlı olarak piyasaya aynı tedaviye yarıyan moda ilaçların çıkmasında bir kısım ilaçların eczaneler elinde kalmasına yol açmaktadır. Başka bir deyimle bunların zararı da eczanelere düşmektedir.

d) Gittikçe çeşidi artan binlerce ilacın bulunduğu eczanelerde stok kontrolunun güçlüğü de bir takım kayıpların zamanında tespitini önlemekte bu hususta eczanelerin gayri sâfi kârlarının düşmesine yol açmaktadır.

Bütün bu kayıpların yıllık miktarı satış hacminin % 2 - % 4'üne varabilir. Bu yüzden de gayri sâfi kâr haddi % 15 - % 16 ya düşmüş olur.

Yukarıda belirtildiği gibi satış üzerinden % 20 gayri sâfi kâr haddi asgari bir âdil fiat tespitinde ölçü olarak kabul edilmekte devam edilecekse fiiliyatta bu % 20 gayri sâfi kârın sağlanmasına imkân verebilmek için eczane satış fiyatının tespitinde depo fiatı üzerinden, başka bir deyimle, eczane maliyet fiatı üzerine % 33.3 bir kâr haddi uygulanması lâzım gelir. Aşağıda açıklayacağımız diğer sebeplerle bu haddin % 35 olması daha uygundur. Ancak bu sayede satış üzerinden gayri sâfi kâr haddi fiilen % 20 civarında tutulabilir.

Satış üzerinden gayri sâfi kâr haddinin fiilen % 20 olması bile bugünkü şartlar muvacehesinde yeteri kadar tatmin edici olamayacaktır. Bilindiği gibi kâr haddi düşük olsa bile satış hacminin yüksek olması halinde elde edilecek mutlak kâr miktarı yükselir. Halbuki Türkiyede eczane başına yıllık satış hacminde belirli

bir artış sağlanmamaktadır. Çünkü son 12 yıl içinde eczane sayısı 500 den 1500 e yükselmiş olup yılda ortalama 83 yeni eczane açıldığı anlaşılmaktadır. Bu eczane artışı önümüzdeki yıllarda büsbütün hızlanacaktır. Çünkü önce yalnız İstanbul'da bir eczacılık okulu varken 1960 yılında Ankarada da bir Eczacılık Fakültesi açılmış; İstanbul'daki okul daha geniş kadrolu bir fakülte haline ifrağ edilmiş; ayrıca İstanbul'da bir Özel Eczacılık Yüksek Okulu açılmıştır. Şu hale göre eczacıların sayısında ve dolayısıyla eczanelerin miktarında sür'atli bir artışın beklenmesi lâzımdır.

1) Türkiyede net perakende ilaç satış tutarlarının (Yukarıda zikredilen sebepler yüzünden vukubulan kayıplar çıkarıldıktan sonra kalan tutarı,

1962 de 500.000.000.— TL.

1963 de 535.000.000.— TL.

1964 de 585.000.000.— TL.

civarında olduğu tahmin edilmektedir. Şu hale göre ortalama yıllık artış 35.000.000.— TL. — 50.000.000.— TL. civarındadır. Buna karşılık 1962 de 34.000.000.— TL. 1963 de 41.000.000.— TL. 1964 de 49.000.000.— TL. lık ilaç sigortaları; devlet ve devlet iktisadi teşekkülleri kanalından nihai müstehlike intikal etmiştir. Şuhale göre eczaneler kanalı ile nihai müstehlike intikal eden ilaç tutarı 1962 de yaklaşık 466.000.000.— TL. 1963 de 494.000.000.— TL. 1964 de ise 536.000.000.— TL. civarında olmuştur. Görülüyor ki eczanelerdeki satış miktarındaki artış satış tutarlarındaki artıştan daha yavaş gelişmekte ve sosyalizasyon tatbikatı genişledikçe eczanelerdeki ilaç satışlarının artış hızı azalma tehlikesi arzelmekte; buna mukabil eczane sayısındaki hızlı artış eczane başına düşen satış hacminin gerektiği kadar artmasına engel olmaktadır. Bu itibarla eczane başına ciro hacmini arttırmak yolu ile satış üzerinden gayri sâfi kâr haddinin düşüşünü telâfi etmek imkânları azalmış bulunmaktadır.

2) Büyük şehirlerin kesif bölgeleri istisna edilirse küçük şehirlerdeki eczanelerin ortalama yıllık satış hacmi 200.000.— TL. 250.000.— TL. civarında bulunmaktadır. Satış üzerinden fiili % 15 - % 16 sâfi kâr haddi devam ederse bunları eline 30.000-38.000.— TL. gayri sâfi kâr geçecektir. Bu tip eczanelerin ortalama olarak aylık,

750 TL. kalfa ücreti

250 TL. çırak ücreti

700 TL. kira

100 TL. tenvir, teshir

200 TL. su yol, temizlik ve müteferik masrafları

2000 TL. civarında masrafları olmakta başka bir deyimle yıllık masrafları orta-

lama 24.000.—TL. civarında bulunmaktadır. Şu hale göre bir eczacının net kârı 6.000 - 14.000.—TL. dolaylarındadır. Bu ise vergiden önceki kârdır. Bu işe bağladığı sermayenin rantabilitesi de hesaba katılırsa bir eczacı bugün Üniversite mezunu bir devlet memurundan daha az aylık kazanç sağlıyor demektir. Yıllık ortalama satış hacmi 350.000.—TL. olsa bile satış üzerinden % 15 - % 16 gayri sâfi kâr haddi ile ele geçebilecek yıllık gayri sâfi kâr tutarı 52.000 — 56.000.—TL. civarında olabilecektir. Bu miktar satış hacmini gerçekleştirebilmek için katlanılması gerekli masraflar (finansman masrafları da gözönünde tutularak 30.000 — 36.000.—TL. dolaylarında olabilecek) vergiden önceki net kâr tutarı 20.000 — 22.000.—TL. sını bulabilecektir.

«Yüksek tahsil yapan, gece nöbeti tutan, seyahat ve iş yerinden ayrılma hürriyeti tahdid edilmiş ve ağır mes'uliyetler yüklenmiş» bir insanın ayda 1.200 — 1.400.—TL. ile geçimini sağlamak zorunda bırakılması sosyal adalete de aykırı düşmektedir.

Yukarıda izah edildiği veçhile sosyalizasyon tatbikatının genişlemesi, eczane sayısı artış hızının yükselmesi muvacehesinde yıllık ciro miktarını arttırmaktaki güçlük ve fiili gayri sâfi kâr haddini %15 - % 16 civarında kalması yüzünden eczacıların yıllık kazancının adilâne bir seviyeye varabilmesi için ilâç perakende satış fiyatlarının eczane maliyet fiyatına % 35 kâr

haddi ilâvesi suretiyle tespiti gerekecektir. Aksi takdirde büyük bir adaletsizliğe meydan verilmiş olacaktır. Çünkü :

1) İlâç perakende satış fiyatlarının eczane maliyet fiyatına % 25 kâr haddi ilâvesiyle tesbiti güdülen satış üzerinden % 20 gayri sâfi kâr haddi gayesi fiilen evvelce izah edilen sebeplerle gerçekleşmemekte ve bu had % 15 - % 16 civarında kalmaktadır.

2) Halbuki İstanbul ili ve ilçeleri için 1964-1966 yılları için tespit edilen ortalama gayri sâfi perakendeci kâr haddi kavun karpuzda % 25; meyva ve sebze % 25; pastırma, sucuk, salam v.s. % 20; hazır elbisede % 20 birçok ev ve giyim eşyasında % 20 civarındadır. Eczacılık gibi yüksek tahsili gerektiren, ağır mes'uliyetler yükleyen ve külfeti öbürlerine nazaran daha çok olan bir meslek erbabının fiili gayri sâfi kâr haddini % 20 ye çıkarabilecek tedbir eczane maliyet fiyatına % 33 - % 35 civarında bir kâr haddi uygulanarak perakende satış fiyatını tespit etmektir.

3) Perakende ilâç satış fiyatlarını 1957 den önceki şartlara göre hazırlanmış kararnamelele tespit iktisadi bakımdan da hatalıdır. Aşağıda 1958 yılından beri ücretliler geçinme indeksindeki gelişmeleri gösteren tablo eczacıların masraflarının artışına mukabil gayri sâfi ve sâfi kazançlarının aynı ölçüde artmayışı karşısındaki adaletsizliği bâriz bir şekilde ortaya koymaktadır.

ÜCRETLİLER GEÇİNME İNDEKSİ

(1958-100.0 Hesabiye — Yıllar ve Son Aylar)

YIL ve AYLAR	Gıda mad.	Isıtma aydınlatma mad.	Giyim ve ev eşyası	Kira ve ev bakımı	Müteferrik	Umumi indeks
1958 yılı ortalama	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1959 » »	123.8	130.9	119.5	109.0	138.4	123.1
1960 » »	133.8	143.0	122.5	118.3	141.6	131.2
1961 » »	137.9	143.9	119.3	139.7	147.1	136.7
1962 » »	134.8	145.5	119.8	157.1	148.9	142.8
1963 » »	158.6	148.7	122.9	189.5	156.8	157.1
1964 » »	160.6	153.2	126.6	195.4	158.6	160.1
1965 Ocak »	168.0	157.6	127.9	190.3	159.1	163.7
Şubat »	169.8	158.7	127.6	190.3	159.0	164.7
Mart »	171.0	158.7	127.0	190.3	158.8	165.2
Nisan »	173.6	158.7	127.4	192.6	158.7	167.3
Mayıs »	174.2	158.7	127.5	194.8	158.7	167.4
Haziran »	177.5	158.7	127.6	198.7	158.4	170.0
Temmuz »	181.8	158.7	127.6	201.0	158.4	172.6
Ağustos »	178.4	158.7	127.6	203.2	159.0	171.2
Eylül »	176.7	158.7	127.9	205.5	159.8	170.8
Ekim »	177.9	158.7	128.1	205.5	159.9	171.5

Evvelec belirtildiği gibi eczaneler kanalı ile halka intikal eden yıllık net satış tutarı 1962 de 466.000.000.—TL. sından 1964 de 536.000.000 Türk lirasına yükselmiş başka bir deyimle satış haciminde % 15 bir yükselme olmuştur. Bunun eczanelerin gayri sâfi kârlarında % 15 bir artış olarak deyimlendirirsek bu % 15 artışa karşılık 1962 de 142.8 olan geçinme indeksi 1964 de 160.1 olmuş başka bir deyimle 17.3 puanlık bir artış göstermiştir. 1965 de geçinme indeksi 171.5 a yükseldiğine göre 1962-1965 arası mezkûr indeksde 29 puanlık bir artış kaydedilmiştir. Halbuki 1962-1965 yılları arasındaki eczanelerin gayri sâfi kâr artışları ancak % 20 civarında olabilmıştır. Şu hale göre masraflardaki 29 puanlık artışa karşılık gayri sâfi kâr miktarlarındaki artış ancak 20 puan civarında olabilmıştır. Bu da eczanelerin durumlarındaki adaletsizliği açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Son aylarda geçinme indeksindeki artış yukarıda zikredilen ortalama yıllık artışın da çok üstüne çıkmış, başka bir deyimle masraflardaki artış gayri sâfi kârlardaki cuz'i artışları kat kat geçmeğe başlamış bulunmaktadır.

Yeni açılan Eczacılık Fakülte ve Okullarının bu yıldan itibaren vermeye başlayacakları mezunlarla eczane sayısındaki artışların hızlanacağı da düşünülürse gayri sâfi kâr miktarlarındaki düşüşün daha da hızlanacağı ortaya çıkar.

İlaçların eczaneler yerine Devlet ve Devlet teşekkülleri ve Sosyal Sigortalar kanalından müstehlike ulaşması eğilimleri de gayri sâfi kâr miktarlarının azalmasına da yol açacaktır.

İlaç imalât maliyetlerinde son zamanlarda düşüşler olmuş ve bu düşüşler ilaçların eczane maliyet fiyatını da düşürdüğünden düşük maliyet fiyatına % 25 eklenerek bulunan perakende ilaç fiyatları dolayısıyla de satış üzerinden gayri sâfi kâr miktarı düşmüştür.

Bir yandan gayri sâfi kârlar miktarında cuz'i bir yükselme, derken bir duraklama ve sonunda bir gerileme dönemine girilirken öbür yandan dükkân kiralarda, kalfa ve çırak ücretlerinde vesair eczane giderlerinde vuku bulmakta olan yükselmeler eczacının vergisini vermesini ve geçimini sağlayacak net kârını düşür-

mekte ve yüksek tahsil mezunu bir eczacının mütevazî orta halli bir geçimden mahrum kalmasına yol açmaktadır. Bir de eczane açmak için 80.000 — 100.000.—TL. lık bir sermayeye ihtiyaç olduğu da düşünülürse ve bu sermayenin de bir rantabilitesi olması gerektiği ilâve edilirse hakikaten eczacıların boğaz tokluğuna bile çalışmadıklarını görürüz.

Bunun düzeltilmesi yollarından en önemlisi ilaç fiyatlarını tesbit ederken eczane maliyet fiyatına % 25 yerine % 35 kâr haddinin ilâvesidir. Böylece satış hacmi üzerinden gayri sâfi kâr haddi % 15'e düşmekten kurtarılıp 1957 den önceki duruma yani % 20'ye çıkarılabilecek ve şimdiye kadar yapılmakta olan haksızlık ta böylece önlenmiş olacaktır.

İlaç fiyatlarının tespitinde eczane maliyet fiyatına % 25 yerine % 35 kâr haddinin ilâvesi ilaç pazarlama kanallarında ferahlama sağlayacak ve bu kanalların müstehlik ihtiyacını daha iyi bir şekilde tatmin edebilecek biçimde gelişme imkânlarının kazanılmasına yol açacaktır.

Buna mukabil bir ilâvenin ilaç fiyatlarına aksi müstehlikin büyük bir külfet altına girmesine sebep olmayacaktır. Bunun sebepleri aşağıda kısaca gösterilmiştir.

a) İlaç imalâtında sağlanan maliyet düşüşleri dolayısı ile ilaç fiyatları bir iniş göstermektedir. Nitekim daha önce Odalar Birliğine sunulan bir raporda da belirtildiği gibi son zamanlarda hormonlarda % 32 - % 75; antibiyotiklerde % 21 - % 31; steroide ilaçlarda % 45 - % 73; B₁₂ 1000 mcgr. ampullerde % 17 nispetlerini bulan bir ucuzlama olmuş; sadece yakın bir tarihte yapılan % 15 nisbetinde ki antibiyotik fiyatı indirimi gayri sâfi kârlarını yılda 9.000.000.—TL. azaltmıştır.

İlaç ham maddesi daha da ucuza sağlanabilirse ilaç imalât maliyeti ve binaenaleyh perakende ilaç fiyatları da daha da düşecektir. Böylece perakende fiyatların tespitinde ilaçların eczane maliyetine % 25 yerine % 35 kâr haddi ilâvesi dolayısı ile ilaç fiyatları aşırı bir yükselme göstermeyecek ancak eczanelerin bu yüzden vuku bulacak gayri sâfi kâr miktarlarının azalmasını bir dereceye kadar önliyecektir. Aşağıda son yıllarda ilaç fiyatlarındaki düşüşler gösterilmiştir.

H O R M O N	Yıl	İmalatçı	Depocu	Perakendeci	Fiat Düşüş Yüzdesi
Östroluton Ampul	1951	3.77	4.15	5.20	
	1959	2.54	2.80	3.50	32.69
Corluton 5 mgr. Ampul	1946	4.75	5.23	6.54	
	1959	1.81	2.—	2.50	61.77
Corluton 10 mgr. Ampul	1946	8.93	9.83	12.28	
	1959	2.18	2.40	3.—	75.57
Testisan 25 mgr. Ampul	1949	7.75	8.52	10.65	
	1959	3.38	3.72	4.65	56.34

ANTİBİYOTİKLER

Penimycine Forte	1955	1.60	1.76	2.20	
	1965	1.23	1.36	1.70	22.73
Penimycine Faible	1955	1.20	1.32	1.65	
	1965	0.94	1.04	1.30	21.21
İecilline 400 000 Ü.	1955	0.69	0.76	0.95	
	1965	0.69	0.76	0.96	—
İecilline 800 000 Ü.	1955	1.16	1.28	1.60	
	1965	0.80	0.88	1.10	31.25
Stroptomycine 1 gr.	1955	0.87	0.69	1.20	
	1965	1.01	1.12	1.40	16.67

STEROİDE

	Yıl	İmalatçı	Depocu	Perakendeci	Fiat Düşüş Yüzdesi
Codelcortone 5. mg. 10 tab.	1960	7.98	8.87	11.00	
	1965	4.36	4.80	6.60	45.45
Codelcortone 5. mg. 20 tab.	1960	14.76	16.23	20.30	
	1965	7.81	8.60	10.75	47.04
Decadron 0.50 10 tab.	1959	16.76	17.95	22.25	
	1965	4.25	4.68	5.85	73.71
Decadron 0.50 20 tab.	1959	2.31	32.25	40.30	
	1965	7.30	8.04	10.05	75.06
Decadron 0.75 10 tab.	1960	11.63	12.80	16.10	
	1965	5.34	5.35	7.35	54.06
Decadron 0.75 20 tab.	1960	21.81	24.00	30.00	
	1965	9.23	10.16	12.70	57.67

VİTAMİN

Vitabiol B ₁₂ 1000 mgr.	1958	18.26	20.08	25.10	
	1965	5.23	5.68	7.10	71.71

- 1 — Çok satılan hormon nevilerinde % 32.69 ve % 75.37
- 2 — Para ayarlamasından evvel ve sonra antibiotik fiatlarında, % 21-21, % 22-73 ve % 31-25
- 3 — Steroidelerde % 45-45, % 75-71
- 4 — Bir 1000 mk. % 71-71 ucuzlama olmuştur. Bunu ilâveten,

1962

38.362.136 şişe tutarı muhtelif küçük antibiotik 44.112.280.— TL.

1963

37.646.682 şişe tutarı muhtelif küçük antibiotik 43.643.672.— TL.

1964

37.356.295 şişe tutarı muhtelif küçük antibiotik 44.180.076.— TL.

Üç sene aynı miktar üstünde kalan antibiotik sarfiyatı toptan fiatı 44. milyona baliğ olmaktadır. Bunun perakende fiatı 60 milyona baliğ olacak ve % 15 yeni fiat indirimi muvacehesinde eczacı gayri sâfi kârından 9 milyon liralık fiili bir kayıp ortaya çıkacaktır. Bunu hormon, steroide ve vitamin fiatlarındaki düşüşler inzınam edilince durumda eczacının gayri sâfi kârının nasıl gerileme eğilimi gösterdiğini görmek kabildir.

b) Kaldı ki ilâç imalât maliyetinde yeniden bir dönme olmasa bile, bugünkü satış hacmi ve imalât maliyeti gözönünde tutulursa perakende fiatların tespitinde ilâçların eczaneye maliyetinde % 25 yerine % 35 kâr haddi ilâvesi müstehlik yönünden 44.000.000. liralık bir yekûn külfeti gerektirir. Bu ise 32 milyonluk bir nü-

fusta, nüfus başına 1.40 TL.lik bir külfet demektir. Cari fiatlarla fert başına milli gelirin 1964 ve 2039 TL. dan 1965 de 2152 TL. sına çıktığı düşünülürse bu miktar bir külfet sağlayacağı faydalar yanında önemseneyecek bir külfet değildir. Yapılan incelemeler halkımızın gelirinin % 09.55'ini ilaç istihlakine tahsis ettiğini göstermektedir. 1965 yılında cari fiatlarla fert başına milli gelirden 112-120 TL.lik artış elde edildiğine göre bu artıştan ilaç istihlakine ilâve olarak 1.07-1.15 TL. ayırabileceği anlaşılır. Bu durumda perakende ilaç fiatlarındaki fert başına 1.40 TL. lik yeni bir külfet kolaylıkla karşılanabilecek demektir.

c) Esasen ilaç fiatları bir çok ülkelere nazaran yurdumuzda daha ucuz bulunmaktadır. Eczacılar Birliğince hazırlanan bir raporda belirtildiği veçhile Fransa ilaç fiatları 100 kabul edilirse İtalya 111, İngiltere 129, İsviçre 141, Belçika 160, Almanya 167, Türkiye ise sadece 50 dir. Şüphesiz bu ülkelerin fert başına milli gelirleri Türkiyeden yüksektir. Ama fert başına milli gelirleri Türkiyeden düşük veya Türkiyeninkine yakın olan ülkelerde ilaç fiatlarının Türkiyedeki ilaç fiatlarından % 50 - % 100 yüksek olduğu aşağıdaki tabloların tetkikinden anlaşılacaktır.

Aşağıda görüleceği üzere 1958-1962 yıllarında Türkiyede fert başına gayri sâfi milli hasıla 211 dolarken Cezayirde \$ 220, libyada \$ 185, Fasta \$ 150, Tunusta \$ 147, Mısırdaki \$ 116, İranda \$ 159, Irakta \$ 259, Ürdünde \$ 176, Lübnanda \$ 262, Suriyede \$ 149, Portakizde \$ 279, İspanyada \$ 322 dir.

S O N U Ç :

Bütün bunların mukayesesinde anlaşılacağı veçhile arz edilen sebepler dolayısı ile perakende ilaç fiatlarının tespitinde

ilaçların eczanelerin maliyetlerine % 25 yerine % 35 kâr haddi ilâvesinin zarureti açık ve kesin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

	Dolar Olarak Fert Başına Gayri Sâfi Millî Hasıla
Cezayir	220 (1958)
Habeşistan	41 (1959)
Gana	193 (1963)
Libya	158 (1962)
Fas	150 (1962)
Tunus	147 (1958)
Mısır	116 (1958)
Kanada	1807 (1962)
Küba	370 (1958)
Meksika	356 (1962)
Arjantin	474 (1962)
Brezilya	250 (1962)
Şili	409 (1958)
Afganistan	54 (1958)
Çin (Milliyetçi)	115 (1958)
Kıbrıs	432 (1962)
Hindistan	73 (1962)
İran	159 (1958)
Irak	259 (1962)
İsrael	823 (1962)
Ürdün	176 (1962)
Lübnan	262 (1958)
Pakistan	74 (1962)
Filipin	191 (1958)
Suudi Arabistan	175 (1958)
Suriye	149 (1962)
Türkiye	211 (1962)
Yemen	50 (1958)
Avusturya	371 (1962)
Yunanistan	394 (1962)
İtalya	688 (1962)
Portakiz	279 (1962)
İspanya	322 (1958)

Kaynak : Yearbook of NATIONAL ACCOUNTS STATISTICS, UNITED NATIONS 1963 s : 321-324